

U Pulj, četvrtak 21. ožujka 1918.

Godina IV.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Nema osobitih bojeva. — Primirje sa Rumunjskom bilo je produženo do 22. ožujka 1918. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog štampa službeno javlja: Zapadno bojište: Bojne skupine prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: između obale i kanala La Bassee trajuća je živahna izvidnička djelatnost. Topnički boj, koji je u tim odsjecima popustio u jutro, poskočio je poslije podne opet. Na ostaloj je fronti oživjela bojna djelatnost samo u večernjim satovima jugozapadno od Cambraia, između Oise i Ailette, sjeverno od Berry-au-Bac i na nekim točkama u Champagne-i. — Bojne skupine von Gnilwitz i vodove Albrechta: Topnički je boj trajao kod Verduna živahno dalje. Obostrana su se topništva nadbijała, mnogostruko sa većim troškom municije. Sjeveroistočno od Buresa dopremilo je naše poduzeće zarobljenika i strojnih pušaka. I u odsjecima Blamont i Badonvillersa bila je francuska topnička djelatnost živahna. — Istok: U Ukrajini protjerale su vrtemberške čete, koje su napredovale, da pročiste željeznice, što vodi iz Oltvopola na istok, kod Novo Ukrajinke iza boja jače bande. — Primirje sa Rumunjskom, koje je prema ugovoru isticalo 19. ožujka, bilo je produženo do 22. ožujka u ponoć. — Sa ostalim bojištima ništa nova. — Ludendorff.

Opća radna dužnost.

Beč, 20. (D. u.) U zastupničkoj kući danas najavljena zakonska osnova o radnoj dužnosti za vrijeme rata kaže u bitnosti sljedeće: § 1. Svaka osoba u državi i to svaka osoba muškoga roda od početka 17. godine do dovršene 60. godine i svaka osoba ženskoga spola od 19. godine života do dovršene 40. godine dužna je, da obzirom na ratom izazvane vanredne prilike radi za ukupnost. — § 2. Dužnost raditi je u smislu ovog zakona javna dužnost. I od pojedinih osoba (fizičkih i jurističkih) može se zahtijevati radnja u državne svrhe, za svrhe pojedinih zemalja, kotara i općina, kao što i u interesu ukupnosti. — § 3. Od radne dužnosti u smislu ovog zakona su isključene: a) osobe, koje se samo privremeno nalaze u državi; b) osobe, koje po međunarodnom pravu uživaju ekstritorično pravo; c) osobe, koje su na temelju po međunarodnim ugovorima oslobođene. — § 4. Na temelju ovog zakona nijesu obvezane na radnju osobe, koje već rade u interesu ukupnosti t. j.: a) u aktivnoj službi stojeće osobe naoružane sila i oružništva; b) osobe, koje su osobno dužne, da rade u ratne svrhe; c) aktivni dvorski, državni, zemaljski, kotarski i općinski činovnici; d) članovi ustavnih tijela; e) načelnici kotarskih zastupstva i njihovi zastupnici, kao što i članovi općinskih načelnštva; f) svećenici; g) notari; h) učitelji javnih škola. — § 5. Na radnju u smislu ovog zakona nijesu privučene osobe, koje se na temelju sudskog zaključka nalaze u bolnicama ili njegovalištima, nadalje osobe, koje se nalaze u zavodima za prisilni rad, u odgojilištima ili u zatvorima. — § 6. Radna dužnost nastupa tek onda, ako potreba nije pokrivena osobama, koje se dobrovoljno javle. Da se ustanovi ovaj preduvjet, mora ponajprije uslijediti poziv na dobrovoljnu prijavu za dotičnu radnju, od kojeg se poziva ali — ako je nužda, velika — može odustati. Dozvoljeno je i izdavanje radnog naloga za nastavak radnje u dosadašnjoj službi ili radnom mjestu. — § 7. Kod davanja radnog naloga u smislu § 6. valja uzeti u obzir i osobne sposobnosti. Potanji će propisi biti izdani naredbenim putem. U ovim se propisima ima naročito ustanoviti, u koliko se prijašnja zaposlenost, obitelj itd. mora uzeti u obzir. — § 8. Izvršavanjem će radne dužnosti nastati medju radnikom i davaocem radnje poseban pravni odnošaj. Za vrijeme izvršavanja radne dužnosti ima davaoc radnje da daje radniku njegovoj staleškoj naobrazbi i njegovom radu primjerenu plaću, ovisnu od svagdašnjih životnih i radnih odnošaja. Zakon naredjuje, da se ustanove posebne državne, zemaljske i kotarske radne komisije, kao što i otvorenje posebnih komisija za radnje u obratima, koje su neposredno podređene državnoj radnoj komisiji i koje će imati da uređuju izvršavanje radne dužnosti u obratima, koji su od osobite koristi za ukupnost, a naročito za rat. Zakon govori konačno o kaznenim ustanovama koje se tiču radnika i davaoca rada. Opća radna dužnost prestaje najkasnije poslije jedne godine iza posljednjeg sklopljenja mira sa europskim velesilima, sa kojima se monarkija nalazi u ratnom stanju.

Iz Rusije.

Petrograd, 19. (D. u.) „Havas“. Revolucionarni obrambeni odbor Petrograda izdao je poziv na sve članove obitelji Romanov, koji borave u Petrogradu, neka zapuste grad u roku od tri dana.

Berlin, 19. „Magdeburg. Zeitung“ javlja, da će 15. travnja biti uspostavljeni diplomatski i konzularni odnošaji između Njemačke i Rusije.

Pariz, 19. Iz Petrograda se javlja: Pučki je povjerenik dekretom odredio stvaranje pučke milice za čitavu Rusiju. Milica će biti sastavljena od radnika.

Kopenhagen, 19. Muhamedanci su u Rusiji stvorili već četiri republike i to republiku Krim, baškirsku republiku između Volge i Urala, južno-uralšku republiku i republiku na srednjoj Volgi. Sve one slobodne su države u tješnoj svezi te su sklopile ofenzivni i defenzivni savez.

Rotterdam, 19. „Daily Chronicle“ javlja: U luci Odese nalazi se sada 100.000 tona engleskog, francuskog, talijanskog i rumunjskog ladjevnog prostora. Pijen, što su Nijemci učinili u Rusiji, imade vrijednost od 8 milijarda maraka.

Amsterdam, 20. (D. u.) „Times“ javljaju iz Petrograda: Iz predbežnog brojenja glasova pokrajinskih sovjeta proizlazi, da je 109 sovjeta glasovalo za neposredno sklapanje mira na temelju uvjeta, stavljenih u Brestu-Litovskom, dok je 83 sovjeta glasovalo protiv. 13 posto seljačkih sovjeta, 27 posto radničkih sovjeta i 35 posto gradskih je sovjeta glasovalo protiv mira uz svaku cijenu.

JAPAN.

Amsterdam, 19. (D. u.) „Times“ javljaju iz Tokia, da će vlada poduzeti vojničku akciju još prije odgode parlamenta, koja će uslijediti koncem mjeseca.

Japanska intervencija na istoku.

Amsterdam, 19. (D. u.) „Times“ javljaju iz Tokia: Danas se je održavalo krusko vijeće, kojemu je po svoj prilici prisustvovao i car. Danas je neki opozicionarni list pisao, da će vanjski ministar Motono po svoj prilici odstupiti, jer nije u stanju, da si zasluga privolu za svoju akciju, za koju je još u novembru ozbiljno radio, kada je htio zaposjesti Vladivostok. Poslije sklopljenja mira između Njemačke i Rusije držao je, da je kucnuo zgodan čas za intervenciju. On da radi u sporazumu sa alijrcima. Vanjski je ministar Pichon također odobravaju Motonove predloge, njegovi su drugovi bili manje skloni, da ih prihvate. Radl toga je Motono izgubio dođu sa alijrcima, te je, po mišljenju lista, njegov odstup jedini izlaz.

Nizozemska tonaža.

Haag, 19. (D. u.) Druga komora. Vanjski ministar Loudon saopćuje, da su nizozemski odaslanici kod vijećanja u Londonu pristali na to, da se dio nizozemske tonaže postavi na raspolaganje alijrcima pod uvjetom, da ladje ne plove u pogibejnjoj zoni. Pojedini su govornici kudili vladinu popustljivost prema alijrcima te su se zgražali nad zahtjevima alijraca, koje zahtjeve one smatraju uvredom narodnog čuvstva.

Amsterdam, 20. (D. u.) „Algemeen Handelsblad“ piše: Način, kojim je čitavo nizozemsko novinstvo primilo zaključak vlade, da se ona podvrgava antantnim uvjetima, ugodno nas je iznenadilo. Nijesmo se smijeli nadati, da u našoj domovini vlada osvjedočenje, da je bolje pridonositi velike žrtve, negoli uzmaći pred grožnjama. Veselimo se, veli list, na prenovljenju narodnog duha, koji se zgraža nad popustljivošću vlade.

* Rat na moru. Wolffov ured javlja dne 20. t. mj.: Novi uspješni podmornica: Na sjevernom bojištu potopljeno je 18.000 brutto reg. tona.

* Njemački se državni sabor bavio sa provizornim proračunom, protiv kojega se je izrekao zastupnik neodvisnih socijalnih demokrata Haase, dok je zastupnik ostalih socijalnih demokrata Scheidemann ustao u obranu privremenog proračuna. Za njim je uzeo riječ državni kancelar grof Hertling te kazao, da Njemačka ne želi otimati se opravdanima željama naroda „oslobodjenih“ od Rusije i da je namjera Njemačke jedina ta, da se vrati nesretnoj zemlji čim prije poredak i mir. U tom tonu nastavlja svoj govor te kaže, da je Njemačka uzela radošću na znanje odluku kuronskog vijeća (u vijeću sjede gotovo isključivo Nijemci, koji tvore 35 posto od čitavog pučanstva) za priključak uz Njemačku, ali da si je vlada rezervirala odluku za kasnija vremena. Nešto sličnog očekuje kancelar od litavskog

„Landesrata“. Što se tiče Livonske i Eatonske, to želi Njemačka uspoštaviti sa ovim zemljama prijateljske pogranične odnošaje, ali ne takove, koji bi ugrožavali prijateljske odnošaje sa Rusijom. Što se tiče Poljske, može se urediti pitanje jedino sporazumno sa Austro-Ugarskom itd., itd. Hertling svršava time, što otklanja svaku odgovornost za daljnje krvoproliće. Ako traje rat dalje, tomu su jedino neprijatelji krivi. (Živahno odobranje!) Za tim razgovor sa Rusijom. — Rasprave u njemačkom državnom su saboru veoma interesantne. Polag grofa Hertlinga osobito je pikantno držanje njemačkih socijalnih demokrata.

* Politički sistem u Njemačkoj. U Njemačkoj bavi se štampa otkrićem posebne vrsti, koje iznose neugodne stvari u odnosu Pruske spram Bavarske. „Donau-Zeitung“ donijela je tajnstvenu vijest o tajnoj pruskoj policiji i koji članak svršava sa pitanjem: „Zar je takova šta moguće i u drugoj, konstitucionalno vladanoj državi?“ „Passauer Donau-Ztg.“ je organ centramaškog zastupnika dra. Pichlera. „Münchener N. N.“ vele, citirajući isti, da je njima ta stvar poznata, ali da one odmah i kažu, da se ove stvari ne vode sa znanjem i privolom bavarske vlade. Sada je konačno socijalno-demokratska stranka bavarske zastupničke komore podnijela sljedeću interpelaciju: „Po vjerodostojnim novinskim vijestima postoji u Münchenu tajni nadzorni ured, zadaća kojega jest, da ispituje raspoloženje bavarskog civilnog pučanstva. Zna li državna vlada za ovu organizaciju, iz kojih sredstava se taj detektivni zavod naplaćuje, i što je bavarska vlada odlučila učiniti, da dokrajči ovo špijuniranje bavarskoga naroda. Bavarsko ratno ministarstvo poduzelo je korake, da se vojničke osobe, koje pripadaju socijalno-demokratskoj stranci ili neodvisnim socijalistima i bivaju u povjerljivoj službi vojske, posebno nadziru i da im se onemogući dalje službovanje na tim mjestima. Je li ratno ministarstvo spremno, da izvjesti o ovoj napadnoj stvari? Da pripadnika vojske se saopćuje, da postoji tajna odredba ratnog ministarstva, koja vojnicima zabranjuje da stupe u doticaj sa parlamentarcima. Je li ratno ministarstvo voljno o tome izvjestiti?“

* Talijanski izvještaj od 19. ožujka: Na brdovitoj fronti privremeno slabije, u ravnici od Zensona do mora jake topničke akcije. Živahni topnički dvo-bojevi u području Val Doppiadone i Montella. U Melteinu i istočno od jezera Garda protjerale su naše promaknute postojanke neprijateljske straže, koje su ih kušale iznenada napasti. U dolini Ornio dopremili smo nekoliko zarobljenika. Na obali sukobile su se naše opnodnje sa neprijateljskim izvidničkim odijeljenjem te ga prisilile na uzmak. Tijekom dana bilo je u zračnom boju oboreno 7 neprijateljskih lijetala, od kojih 2 po našim avijatičarima u dolini Lagarina, 2 po Francuzima na završanku Asiago i 3 po Englezima istočno od Piave. Tijekom noći bombardovao je naš aeroplan sa opaženim uspjehom željezničko uredjenje neprijatelja u dolini Lagarine.

* Zračna sveza Kijev-Beč. „Neue Freie Presse“ doznaje, da će narednih dana biti uređena zračna sveza između Beča i Kijeva sa etapnim stanicama Krakov i Lavov. U najbliže će vrijeme biti uređena takva sveza također između Budimpešte preko Bukarešta do Odese, eventualno također sa Carigradom. U prvom će redu služiti ovaj zračni spoj za prenašanje službene pošte između središnjih ureda i misije grofa Forgacha, koja ima zadaću, da ustanovi i otpremi žitne zalihe u Ukrajini, koje dolaze u obzir za Austro-Ugarsku. Iza kratkog vremena pokušaja bit će zračna pošta stavljena na raspolaganje za zračni poštanski saobraćaj i tok, prolazno na jednoj pruzi.

Dne 20. t. mj. u 9 sati prije podne otplovilo je preko Krakova i Lvova prvo lijetalo u Kijev, da pospiješi pregovaranja austro-ugarske vlade sa Ukrajinom, u prvome redu, da grofu Forgachu, kao vodji austro-ugarske misije omogući, da što prije provede izmjenu misli sa vladom. Nad ulazom u uzletište Aspern postavljeni su grbovi različitih zemalja, koje će lijetalo proletjeti.

* Turski izvještaj od 19. t. mj. javlja: Na palestinskoj fronti porasla je topovska paljba na pojedinim mjestima do velike žestine. Inače nema kraj magle i kiše nikakve osobite bojne djelatnosti.

* Turska i kaukaska republika. Čedize i predsjednik kaukaskog Oščekov naložili su vrhovnom zapovjedniku kaukaskog armije Odževlincu, neka prosljeđuje sljedeću vijest na zapovjednika turske vojske, Vesik-pašu sa nalogom, da ju javi Carigradu: Kaukaska je vlada poslala 17. veljače (2. ožujka) bezlični brzojav sa saopćenjem, da sva utanačena, koja se tiču Kaukaza, nemaju medju-

narodnog značenja i nikakve vrijednosti, pošto kaukaska vlada ne priznaje vlast boljševika i pučkih povjerenika. Prema predlogu, koji smo stavili turskom vrhovnom vodstvu, odaslali smo mirovno odaslanstvo u Trapezunt, da vodi pregovaranja sa Turskom. Naše se odaslanstvo nalazi u Trapezuntu. Dne 25. veljače (10. ožujka) dobio je naš vrhovni zapovjednik brzojavku Vesik-paše sa pozivom, da isprazni kotare Batum, Kors i Argask polag mirovnog ugovora, sklopljenog u Brestu-Litovskom od vlade, koje mi ne priznajemo. Molimo za saopćenje, da li imademo tumačiti taj poziv na način, da se turska vlada nečka nastaviti pregovaranja sa kaukaskom vladom.

* **Japansko-kineski pohod u Sibiriji.** Polag londonskih informacija „Corriere della Sera“ nema još izgleda, da će uslijediti japansko-kineska intervencija. Vlade Pekinga i Tokija oklijevaju još iz obzira do privremene vlade Kerenskoga, koju jedinu priznaju kao pravovaljanu. Boje se naime, da bi preuranjena akcija protiv Rusiji imala za posledicu pojačanje boljševičtva u Rusiji, što bi možda dovelo Rusiju do toga, da se priključi središnjim vlastima te se nadaju da će politiku iščekivanja pospješiti kod boljševika.

* **Zanimiva spomenica.** Prema pisanju „Vorwärts-a“ raspravljat će se u glavnom odboru Reichstaga o pitanju, tko je pravi krivac rata. U debati pročitat će se jedan spis, koji je do sada bio nepoznat, koji će sadržavati silne senzacije. Radi se o memorandumu kneza Lichnowskoga, bivšeg njemačkog poslanika u Londonu. O sadržaju ovoga memoranduma javlja „Tagespost“ iz Berlina: Ta mnogo spominjana spomenica imade naslov „Moja londonska misija godine 1912. do 1914.“ Tekst je podijeljen u mala poglavlja. U memorandumu govori knez s toplim priznanjem o svom prvom saradniku, tadanjem poslaničkom savjetniku i sadašnjem drž. tajniku vanjskih posala gospodinu von Kühlmannu. Lichnowsky istupa u svojoj spomenici protiv shvaćanja, da je engleska radi trgovačke zavisti prema Njemačkoj započela rat. O karakteru engleskoga naroda veli, da podmuklosti nema u čudi Engleza. Kralja Gjurua označuje čovjekom ne baš vrlo obrazovanim i znatnim ali nedužnim i dobroćudnim mužem jednostavna, zdrava mozga. Sira Edwarda Greya opisuje kao socijalista u idealnom smislu i pacifista. Hvali jednostavnost i iskrenost njegova značaja, koji je daleko od laži i intriga. O Asquithu veli, da je jovičajan čovjek života, prijatelj dama, naročito mladih i lijepih, on je isto kao i njegov prijatelj Grey uvjereni pacifist i radi tragičnog preokreta posljednjih dana srpnja bio je posve očajan. 2. kolovoza bio je Asquith sav skršen, a obrazi su mu se zalili suzama, kad je vidio, da je rat neizbježiv. I šefa Greyevoga kabineta, Tyrrella, označuje knez kao prijatelja sporazuma s Njemačkom i germanofila. Dapače i za Churchilla nalazi riječi priznanja. Manje prijateljski kritizuje grofa Pourtalesu, poslanika Njemačke u Petrogradu, a uzalud je tražio priznanja i za Bethmann-Hollwega. Upravo porazno kritikuje knez Lichnowsky balkansku politiku bivšeg austro-ugarskog ministra vanjskih posala grofa Berchtolda.“ („H. R.“)

Političke vijesti.

Delegacije.

Iz Beča brzojavljaju „Venkovu“: Odmah iza uskrsnih blagdana započet će sa svojim djelovanjem austrijske delegacije i to kao plenarnim sjednicama tako i sjednicama odsjeka. Nije međutim isključeno, da će se odsjek za izvanje poslove sastati još prije blagdana, vrati li se grof Czernin i bude li kadar da podade saopćenje o mirovnim pregovoranjima sa Rumunjskom. U savezu s tim sigurno jeste, da će pododsjek za vojničke dobave biti sazvan na prvome mjestu. Odsjek je taj doduše bio sazvan na 20. o. mj. ali je s obzirom na opsežni materijal bilo potrebno odgoditi njegovu sjednicu, jer mu se mora dati vremena za redovito pregovaranje. Slavenski članovi tog pododsjeka pripraviše cio niz predloga, koji idu za tim, da se prisili vojničku upravu, da podade saopćenje o svim dosadanjim dobavama a i o svim dobavama budućim do svih najtanjih sitnica. Pri tom se ima konstatovati, u kakvom su odnošaju bili uzeti u obzir promet i prehrana. Napokon će se zahtijevati, neka se u vojničkim skladištima i prodavaonama provede po članovima pregledba, koja bi sve nedaće konstatovala i nepodopštine odstranila. Vojnička uprava, kažu, da je sklona da dodje toj želji u susret, kako bi se učinilo konac legendama, koje u tom pogledu izniču među pučanstvom.

Ustrajati!

Pod tim naslovom piše praški „Venkov“ u svom uvodniku: Živimo u doba samih slučajeva, kojima se veli, da su samo za sada, privremeno. To, što odlučuje parlament, nije ništa definitivnog, a niti to, što proglašuje i poduzimlje vlada, nema veće cijene od pukih, prelaznih mjera. To treba neprestano imati na misli. U sadanjim trenutcima, kad je sve u komešanju i miješanju, i kad buduće uređenje država i ljudskoga društva zavisi o toku

velike svjetovne tragedije, nije ni moguće, da se stvori nešto trajnoga. Tako treba gledati na današnju situaciju. Zato samo sanjari mogu misliti, da današnji parlament, koji je proizašao iz starih prilika i odnošaja, može iz temelja promijeniti sadašnje prilike i odnošaje, da će sve, što vlada, kao saveznik Nijemaca, proglasi zakonom ili naredi sada na našu štetu, ostati i nepromijenjivim faktom! Parlament, zapravo njegova opozicija, igra danas samo ulogu pukog stražara i kritičara, koji otkriva nedjela, udara na pogreške i mane i gleda, da barem stane na put najvećim nepodobštinama, koje su htjeli, da u ovo doba počine neprijatelji slobodština puka i naroda. Vlada pako, i ako se pričinja, kao da bi bila kadra, da sve što je ispravno preokrene naopako, nema danas uopće snage i vlasti za nekakve čine, koji bi mogli značiti novu eru u ovoj državi. Ta znamo, što ju je stajalo napinjanja, prije nego (konfiskovan i redak) — spravila pod krov privremeni proračun! U takvim dakle eto prilikama živimo! A s tima moramo računati. Tko prosudjuje situaciju sa inog gledišta, mora svakako da upadne ili u prejak pesimizam ili optimizam, a u obim slučajevima luta u varkama. Što novog k nama prodire i što dakle znači osvježenje dušiljive atmosfere, to su misli, koje idu vascijelim svijetom, i koje nam već danas daju da osjećamo duh kasnijih vremena iza rata. Misli su uistinu to tako nove i odvažne, da političari stare škole nijesu kadri ni da prodru do njihove jezgre ni da ih shvate, i zato ih i tumače na vrat na nos na svoj piljarski način, kako bi umirili buntovnu okolinu (17 redaka konfiskovano). A baš za to, da stvari stoje tako a ne inače, treba ustrajnosti i ustrajnosti svih tih činitelja, koji su uvjereni, da će iza rata nadočiti novi, posvema novi život, posvema nove prilike i novi odnošaji i posvema novo uređenje država i ljudskoga društva. Velike misli nedaju se ničim obustaviti, i niti ih im uguiti. Željezni zakon razvoja pomoći će im unatoč svim granicama i zaprijetka. Naš narod to znađe, piše „Venkov“, — a zato baš mora, da ostane vjeran programima, koje si je sam u ovo doba postavio... I ne smije od njih ni za prst odustati ili ustupiti, jer bi time uskodilo sebi ne samo za sadanjost nego u glavnom za budućnost. Samo ne kolebat! Ostajmo vjerni sebi i onda moramo sigurno da postignemo to, oko čega nastojimo.

Politički događaji.

Nizozemska je popustila antanti u pitanju tonaze. Kako javlja Reuterov ured, radi se o jednom milijunu ladjevnog prostora, koji se većim dijelom nalazi u američkim rukama. Dopisni ured javlja, da vlada radi toga u Nizozemskoj silno ogorčenje, proti sporazumu i u prvom redu proti vladi, koja je išla predačeko u popuštanju. Izgleda međutim da ovo ogorčenje nije tako sveopće, kako ga prikazuju berlinski i bečki krugovi. „Arbeiter-Zeitung“ je donijela prije nekoliko dana neke glasove novinstva, koji prikazuju raspoloženje u posve drukčijem svijetlu. Na svaki se način može tvrditi, da je pitanje neutralnosti Nizozemske stupilo u odlučnu fazu. Nizozemska je država stavljena na tako važnu točku Europe, da je upravo čudo, kako ju je poštedio do sad rat. Nizozemska imade ne samo defenzivnu važnost za Englesku, već i ofenzivnu za Njemačku, a slučaj Belgije ozbiljna je opomena za male neutralce, koje je povijest stvorila na tako važnim točkama kontinenta. Po svojoj će prilici biti po Holandiju teško, da se još dugo vremena otima pandžama ratnog moloha, koji ne miruje, dok nije vascijeli svijet naplavio plimom krvi. Nizozemsko prijeti glad i nestašica svega, te ne može još dugo da ostaje osamljena, kao što je sada. Radi toga će doskora prionuti uz jednu ili drugu skupinu zaraćenih stranaka, što će za protivnu stranku tvoriti casus belli ili razlog rata. Stupi li na stranu Njemačke, izgubiti će čitavu tonažu, priključi li se antanti, prijeti joj udes Belgije i Srbije. Za Holandiju radi se sada o tome, da bira manje zlo...

Mirovna pregovaranja sa Rumunjskom traju dalje. Primirje je bilo produženo za daljnja dva dana, do 22. t. mj. Međutim su se zbile u Rumunjskoj važne političke promjene, koje su se bez sumnje izvršile dogovorno sa vodećim političarima središnjih vlasti. Na mjesto generala Avarescua stupio je austrofilski političar Marghiloman, vjeran prijatelj Čarpo i neprijatelj kralja Ferdinanda. Izgleda, da se u Rumunjskoj nešto važnoga iza brda valja. Priliminarni mir znači za Rumunjsku veliko poniženje i gotovo gospodarsku propast. Da se spasi zemlju, a u glavnom Konstantu, pristala je Rumunjska na promjenu nutarnje politike. Da se Marghilomanu otkotiči položaj i zajamči njegovoj politici trajan uspjeh, morat će središnje vlasti svakako da nešto popuste od svojih tražbina, da omoguće Rumunjskoj častan mir te joj zajamče ispravan spoj sa morem. Gubitak Konstance znači bi poraz za Marghilomanovu politiku, dok Njemačka ide za tim, da si u Rumunjskoj stvori novog saveznika, dakle da jača položaj novog kabineta, kako još uvijek želi, da si opet steče sklonost Italije, što je grof Bülow već kušao na trošak vjernih nu saveznika. Ali pitanje je Konstance veoma škakljivo pitanje. Bugarska traži čitavu Dobrudžu za sebe i to ne samo iz na-

cijonalnih razloga, već također iz gospodarskih, jer bi u tom slučaju čitava rumunjska trgovina prolazila barem nekoliko mjeseci na godinu preko bugarskog područja. Zanimivo bi bilo znati, kako misle središnje vlasti izmiriti ove opreke. — Jamstva, koja traže središnje vlasti od Rumunjske, ne ograničavaju se na promjenu ministarstva, već idu dalje: zahtijeva se promjenu dinastije. Kao ozbiljnog su kandidata za rumunjski prijestol imenovaće neke nove operetnog kralja Albanije, princa Wieda, koji je do sad igrao u Rumunjskoj kao što i u ostalom svijetu uođu samo u humorističkim listovima, kao zahva'an predmet za karikature. Ali nije ni to isključeno, da će usrećiti Rumunjsku sa kojim drugim Wiedom...

Japan će ipak poduzeti vojničku akciju u Sibiriji. U Sibiriji imade na stotine hiljada ratnih zarobljenika, imade na milijune tona municije, koju želi sporazum da spasi. Radi toga će popustiti zahtjevima Japana, kojega vođe isti politički ciljevi na istoku, kao i Njemačku na zapadu. Žuđa pogibelj postaje aktualna. Ali demokratski svijet ne poznaje žutih i crnih pogibelji, on poznaje jedinu pogibelj, koja proizlazi iz imperijalizma, bio taj bijeli ili žuti imperijalizam...

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U južnoštajerskom tržištu Zalcu obdržavao se je dne 17. ožujka pod slobodnim nebom veliki politički sastanak, kojemu je prisustvovalo preko 7000 osoba. Gradilić bio je okičen slovenačkim, hrvatskim i srpskim trobojnicama. Na sastanku (laboru) govorili su narodni zastupnici Korošec i Vladimir Ravnikar. Zastupnik je Korošec ocrtao u živim bojama stišne patnje Jugoslavena u svjetskom ratu. Dr. je Ravnikar pozvao prisutne na složan rad za narodnu slobodu. Naopisanim su oduševljenjem bili primljeni zastupnici hrvatskog i srpskog naroda, narodni zastupnici Peršić i Srgjan Budisavljević. Na svršetku sastanka odigrao se je veleznačajan prizor: Slovenci iz Čelja su izručili zastupniku dr. Korošcu, lovor-lijenac, okičen trobojnicama troimenog naroda, kojega je dr. Korošec predao u pohranu, kao uspomenu rijetkog dana, gradonačelniku Zalcu. Bila je za tim prihvaćena rezolucija, u kojoj se traži ujedinjenje Jugoslavena u jednu državu i priznanje prava samoopredjeljenja naroda za Jugoslavena. Dalje se zahtjeva, neka se odmah započne sa pregovoranjima za svopći mir. Otklanjaju se svi neozbiljni pokušaji austrijske vlade, da riješi jugoslavensko pitanje kao unutarnju stvar austrijske državne pole. Uredjenje je narodnih pitanja jedino moguće na osnovi međusobnog priznanja naroda na pravo samoodredjenje. Izriče se povjerenje Jugoslavenskom klubu. — Svršetak je rezolucije zaplijenjen. — Na svršetku sastanka otpjevala je ogromna množica „Lijepu našu domovinu“ i „Hej Slovane“. — Za ujedinjenje Jugoslavena obdržavao se je također sastanak u Dol. Logatcu kod Ljubljane, na kojem je govorio pokrajinski zastupnik Adolf Ribnikar. — U Sloveniji sve roji i zuji kao u košnici. I kod nas u Istri treba više života, više interesa, više rada, više sastanaka i više oduševljenja! Živimo u odlučnim časovima. Dužnost je naših narodnih voditelja, da bezobzirno stupe na čelo narodnom pokretu, a ne bi historija izrekla jedamput osudu nad njima. Naprijed za narodnu stvar, za spas domovine.

„Slovenski Narod“ o Petru Preradoviću. „Slovenski Narod“ donosi dugi uvodni članak o pjesniku Petru Preradoviću, u kojem se bavi sa pozadinom dobe i sa znamenovanjem pjesničke ličnosti u okviru tog doba. „Jugoslavenski je pjesnik“, piše list, „bio austrijski general. Opasnik je međutim postao tek sad, sto godina iza njegovog rođenja, te su radi toga zabranili proslavu godišnjice. Ali slave mu ne mogu oti. Njegov pjesnički rad (pocetno 1843.—1871., kad je Čajev ilirizam prelazio već u politiku i u naoružanu desnicu Jelačića bana (1848.), te se kasnije obnovio u Strossmayerovom jugoslavenskom, u doba, kad je talijanska i ugarska revolucija uzdrmała predožujaki apsolutizam te opet oživio u Bachovoj reakciji, dok se nije uslijedi izgubljenih vojna preporodila ustavni život u Austriji, kad je Prešeren umirao te se Jenko pojavio (Slovenski dan, napređi). Slovenci su onda imali nekoliko Preradovićevih pjesama u Razlagovoj „Pesmarici“ (1863., 1872.); ali danas je čas, da se bolje upoznamo sa pjesnikom, koji je već prije 80 godina kliknuo: „Zora puca, hit će dana“. Zatim se bavi pisac članka sa pjesnikovim životopisom. U analizi pjesnikovog rada kaže pisac, da je Preradović u prvo doba svog umjetničkog stvaranja osjećao slavenski, dok je u drugo doba umovao slavenstvo te ostvario slavensku ideologiju, koja na jednoj strani sjeća na ruske slavofilije, a na drugoj na poljačke mesijaniste (Mickijević, Krasinski itd.). Poljaci su smatrali svoj katolicizam kao budućeg spasitelja čovječanstva, Rusi svoje pravoslavlje, dok se je Preradović uzvinuo na konfesijama te traži zvanje slavenstva u opće čovječanskoj ljubavi. Slavenski svijet stavlja u opreku sa trulim i propalim zapadom. Preradovićevi snovi neće biti tek snovi, budemo li svi vjerovali u njih. Vila mu je kazala već god. 1845., da sanje ne varaju, smatraju li ih sva srca istinom, i njegov buditelj Kraljevića Marka uvjerava: Nije, dušo, to tek sanjarja, što

čitavom
krsnu d
„kad se
dajica“.

Jug
mo o d r
besede“
češke, p
su prisu
zastupni
Jugoslav
su došli
vili pro
tijekom
vojnje
u liješn
sima. U
su već
Abraham
stupnik
noga u
Poljaka
ključenj
Na svr
kojoj se
Poljske
Jedno j
nama, s
stojimo
bratsku
narod,
gostave
Sastana
proglasa
poljačk
odmah
proglša

In
Dne 15
dece in
zanovet
oblasti
Jara r
iz Njem

N
„Nordd
se u sla
zadnjim
skog pri
za uvac
arkije
vlada, c
— Tom
Dodajer
pisnika,
ili savje
sebi i s
žile već
Njemačk
slijedi
stvari a

N
„Nordd
se u sla
zadnjim
skog pri
za uvac
arkije
vlada, c
— Tom
Dodajer
pisnika,
ili savje
sebi i s
žile već
Njemačk
slijedi
stvari a

N
„Nordd
se u sla
zadnjim
skog pri
za uvac
arkije
vlada, c
— Tom
Dodajer
pisnika,
ili savje
sebi i s
žile već
Njemačk
slijedi
stvari a

N
„Nordd
se u sla
zadnjim
skog pri
za uvac
arkije
vlada, c
— Tom
Dodajer
pisnika,
ili savje
sebi i s
žile već
Njemačk
slijedi
stvari a

N
„Nordd
se u sla
zadnjim
skog pri
za uvac
arkije
vlada, c
— Tom
Dodajer
pisnika,
ili savje
sebi i s
žile već
Njemačk
slijedi
stvari a

N
„Nordd
se u sla
zadnjim
skog pri
za uvac
arkije
vlada, c
— Tom
Dodajer
pisnika,
ili savje
sebi i s
žile već
Njemačk
slijedi
stvari a

N
„Nordd
se u sla
zadnjim
skog pri
za uvac
arkije
vlada, c
— Tom
Dodajer
pisnika,
ili savje
sebi i s
žile već
Njemačk
slijedi
stvari a

N
„Nordd
se u sla
zadnjim
skog pri
za uvac
arkije
vlada, c
— Tom
Dodajer
pisnika,
ili savje
sebi i s
žile već
Njemačk
slijedi
stvari a

čitavom narodu bije u srcu kroz stogodišta — vas krsnu će Marko, a o tom pjeva već syako dжете, „kad se slože braća jednokrva i ne bude više izdajica“.

Jugoslavenska inteligencija za samoodređenje naroda. U dvorani „Mještanske besede“ u Pragu obdržavao se je 12. t. mj. sastanak češke, poljačke i jugoslavenske inteligencije, kojemu su prisustvovali kao zastupnici Češkog svaza narodni zastupnici Funk, Soukup, Viškovsky i Winter. U ime Jugoslavena govorio je kipar Pallavicini. Iz Krakova su došli zastupnici Poljaka, koji su se ogorčeno izjavili proti nepravdama, nanešenim poljačkom narodu tijekom rata te su istaknuli, da imaju Poljaci za povoljno riješenje svog narodnog pitanja jedino jamstvo u lijesnom suradivanju sa Jugoslavenima i sa Cesima. U Varšavi, u Plocku i u Vladislavovu pokazali su već Poljaci svoje pravo mišljenje. Ne različiti Abrahamowiczi, brigadir Pilsudski, to je pravi zastupnik poljačkoga naroda, a za to ga drže zatvoreno u magdeburškoj tvrđavi. Opće je lozinka kod Poljaka: Dođe sa oportunističkom politikom te priključenje uz junačke redove Jugoslavena i Čeha! Na svršetku bila je primljena rezolucija Poljaka, u kojoj se prosvjeduje protiv četvrtoj diobi kraljevine Poljske i koja svršava riječima: Česi i Jugoslaveni! Jedno je nasilje nad nama, jedan je neprijatelj pred nama, spojimo dakle naše sile za zajednički boj. Mi stojimo na zapadnoj mrtvoj straži. Pružamo vam bratsku desnicu i kličemo vam: Živio slobodan češki narod, živjela samostalna Česka! Živio slobodan jugoslavenski narod, živjela neodvisna Jugoslavija! Sastanak je zaključio predsjednik dr. Kubiček, koji je proglasio, da će se odmah ustanoviti odbor češke, poljačke i jugoslavenske mladje inteligencije, koji će odmah započeti sa djelovanjem na temelju načela proglašanih na tom sastanku.

Interpelacija Jugoslavenskog kluba. Dne 15. ožujka uložili su Korošec i drugovi sljedeće interpelacije: 1. radi glada u Dalmaciji; 2. radi zanovetanja Slovenima u Koroškoj sa strane c. k. oblasti zbog deklaracijske agitacije; 3. zastupnika Jarca radi zabrane uvoza kalija od preko 50 stupnjeva iz Njemačke.

Njemačka i Jugoslaveni. Kako javlja „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“, iz Beča šire se u slavenskim krugovima Austrije glasine u svezi sa zadnjim izjavama ministra-predsjednika Seidlera, kako je pripravan stupiti u pregovaranje radi jugoslavenskog pitanja, da je vlada poduzela prehodne korake za uvadjanje novih autonomnih prilika na jugu monarhije i da je kod toga na nju utjecala njemačka vlada, odnosno da joj je njemačka vlada dala savjete. — Tome opaža „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“: Dodajemo izvodima našeg samostalnog bečkog dopisnika, da su glasine, e je njemačka vlada utjecala ili savjetovala u jugoslavenskom pitanju, samo po sebi i suviše obilježeno kao izmišljotine, e bi zaslužile veće pažnje. Ne treba posebno još istieniti, da se Njemačka drži strogo svoje savezničke politike i da slijedi Bismarkov program neuplitanja u unutarnje stvari austro-ugarke monarhije.

Iz češkoga svijeta. „Narodni Listy“ pozivlju sve, koji mogu raditi, na zajednički narodni rad. Ne, vele, iz stranačkih interesa, nego iz svih uzroka preporučujemo to aktivno sudjelovanje u političkom životu: češka državopravna demokracija kao svenarodna stranka pozdravlja s veseljem u svojim redovima svakog čovjeka dobre volje i poštenog nastoja, ali ne mami nikoga, koji nema u nju povjerenja. Ne prema geslima, nego prema faktičnim djelima naša će strana, piše list, biti prosudjena. Ali pozivljemo, piše dalje, na rad također one, koji se razlikuju u svojim nazorima od nas, i koji naginju drugamo: nek idu, kamo ih vodi simpatija, nek rade, gdje im se čini plodno polje, neka si nadju svoj krug djelovanja prema svojem uvjerenju i vjeri. Češke stranke ne moraju raditi proti sebi; mogu da rade uza sebe, jedna uz drugu uporedo. Pošteni muž, pa neka je u krilu bilo koje stranke, uvijek će pošteno raditi. Tko se postavlja postrance, zadovoljava se niskocijenom kritikom, tražeći tisuću uzroka i razloga, kako bi ispričao svoju tromost, griješi prema narodnoj stvari. Tko hoće, da se češki život preporodji, mora bezuvjetno svoje ruke da posveti radu!

Iz Srbije. „Neue Zürcher Zeitung“ javlja, da je njegov suradnik imao pogovor sa srpskim poslanikom u Bernu, dr. Grujićem, koji ga je izvjestio o smjeru buduće srpske politike. Što se tiče utjecaja istočnog mira na srpsku politiku, izjavio je poslanik, da baš ovo takozvano sklapanje mira na istoku tvori ozbiljnu opomenu na naslov Srbije, jer je time na veoma izrazit način dokazana težnja središnjih vlasti za aneksijama. Ma da je jedan Srbin ikada pomislio na mogućnost mira, uvjeriti ga je morao razvoj stvari na istoku, kakav bi udes pogodio Srbiju, da se je na to odlučila. Srpska se politika radi toga neće niti najmanje promijeniti. Srbija žali udes svojih saveznika, Rusije i Rumunjske, te shvaća potpunom očajnost položaja Rumunjske, koja je morala pri-

hvatiti mir, da ne bude posve upropašena. Što se tiče Srbije, to nije njezin udes baš ružičasti. Ova se država bori proti prvim vojničkim državama Europe te je izgubila mnogo ljudi i materijala na uzmaku kroz Albaniju, kod kojega je učestvovao kao časnik i poslanik Grujić. Unatoč tome se je srpska armija doskora oporavila, postigla na solunskoj fronti već nekoliko pobjeda i zaposjela Bitolj. Od početka rata izgubila je Srbija gotovo milijun ljudi, najvećim djelom uslijed neopisivih patnja nanešenih zemlji po neprijateljskoj okupaciji. Unatoč tome neće Srbija odustati od boja za pravednu stvar, dok nije postigla posvemašnju pobjedu. Kao dokaz za to, da Srbija ne misli ni najmanje na kapitulaciju, navodi poslanik činjenicu, da je nepravno uvrštena u vojsku kod Soluna nova srpska divizija, sastojeća se od dobrovoljaca i srpske čete, koje su se nekad borile i odlikovale u Dobrudži, stigle su preko Vladivostoka u London, od kuda će biti otpremljene na Krk i u Solun. Što se tiče Soluna, kazao je poslanik, da se ne misli napustiti ovu frontu, pošto bi u tom slučaju postao Solun bazom za neprijateljski podmornički rat. Srbi će nastaviti boj proti Bugarima i njihovim pomoćnicima do konačnog prodora i konačne pobjede. Pomirenju na Balkanu protive se Bugari, koji sanjaju o hegemoniji na Balkanu i o prevlasti na svim morima. O izgledima za mir, ne može poslanik da kaže ništa, pošto je mir žalibože još veoma dalek, te nema mira, dok neće biti skrštena brutalna sila oružja, koja priječi, da se uvede u svijet pravno i humano shvaćanje svjetovne politike i međunarodnog prava.

Iz Ukrajine. Naše misli kolebaju opet između nade i nepovjerenja.

Za nas nemaju svi oni mirovni ugovori amala. Pa tako ostaje i taj mirovni ugovor s Ukrajinom samo komad papira, dok ne stignu tih žudjene zalihe. Ali u samoj Ukrajini, čini se, ne vladaju baš ružičaste prilike u tom pogledu. — Sigurnu podlogu, veli službena „Kölnische Zeitung“ za prosudjivanje pitanja, što možemo iz Ukrajine očekivati, stvorit ćemo si, predstavimo li si, da je političko raspoloženje u Ukrajini još, kako je i prirodno, razvratano i neustaljeno, te da su ondje političke poteškoće još znatne. Da je u pučanstvu neko nepovjerenje prema silama, koje provaljuju u zemlju, tomu se ne smijemo čuditi. Samorazumljivo jeste, da se to prije mora umiriti i promijeniti, negoli se započne s dovozom u željenom opsegu. Međutim ima i različitih ostalih poteškoća, financijalnog značaja, nedostatak mjenica i rublja iz carske dobe, kojima Ukrajinci pripisuju veću vrijednost i važnost, negoli sadanjima. Ukrajinski seljaci žude za robom (mi imamo za sada u izobilju autogata, op. ur.), a radi se samo o tom, prikrbiti im onakvu, kakvu si oni žele, i koju bi primili mjesto novca za ono, što će prodavati zemlji. O dovoznim se poteškoćama već govorilo. Što se tiče žita, vešposjedi su gotovo svi opustošeni i jedino seljaci imaju još zaliha. Za buduću prehranu veoma je važno, hoće li seljaci imati dovoljno sjemena. Na vlastelinstvima bijaše sjeme opljačkano. Dakle najprije treba te poteškoće savladati. Sada upravo prispješe vijesti, da je ondje očito većih zaliha, samo da je sada treba iskazati brojke. Potrebno je dakle dolično prosuditi sve poteškoće, umanjiti pretjerane nade i čekati za sada, dok se političke prilike umire i ustale, da započne izmjena robe, da se podojša dovoz i da se ustanove zalihe. Kao prema svim stadijima ovog doba, preporuča list kao prvu stvar ustupljivost, a kao drugu, ostati kritičkim proti pretjeranim nadama. — Ustupljivost! I Job bi je već davno bio izgubio!

Pitanje Holma i Ukrajinca. 15. su ožujka došli k ministru-predsjedniku ukrajinski narodni zastupnici, da upozore ministra na vijesti različitih novina, koje tvrde, da pitanje Holmštine još nije riješeno. Ova da je vijest izazvala kod Ukrajinaca veliko ogorčenje. Ministar je predsjednik izjavio licumjerno, da ova vijest ne potiče iz službenih krugova, da će se informirat te kasnije obavijestiti ukrajinske narodne zastupnike.

Domaće vijesti.

Za srednju školu. Da ustanovimo, koliko imade naše djece za srednju školu, pozivljemo naše ljude, neka se prijave kod naše uprave, Via Genide 2, od 5 do 7 sati poslije podne. Ova je prijava potrebna, da možemo brojkama dokazati potrebu našeg srednjeg zavoda. Dužnost je svakoga, koji imade djecu u dobi za polazak srednje škole, da nam saopći ili usmeno ili pismeno ime, godine i škole koje su svršili. Pošto nemamo građanske škole, moći će našu srednju školu posjećivati također djevojke i oni dječaci, koji namjeravaju završiti 14. godine ići u žanatlje.

Bjegunačke stvari. Na mnoge upite i među ostalima i na upit jedne gospodjice iz Plehuti kod Sijane javljamo, da ćemo narednih dana pripočeti u „Hrvatskom Listu“ kratki i po mogućnosti razgovjetni pregled sviju zakona o bjeguncima i potporama.

Javna dražba. Danas će se održavati dražba na 3 sata poslije podne u ulici Sissano, br. 25, i to: Više vrsti posudja dućana; na 4 i pol poslije podne, Via Petrarca, br. 12: ormara, ormarića, stolica, okvira, stolova, umivaonika te zidnog sata; na 5 i po poslije podne, Via Ercole 39: vapna, greda, kame-nja za gradnju i opeka.

Bojnopoštanski saobraćaj. Objava. Saobraćaj za-sebnim omotima vojne pošte dozvoljen je od sad unaprijed pod opstojecim uvjetima također i za urede vojne pošte 414, 435, 544, 545, 546, 548, 552, 553, 554, 558, 559, 565 i 566, obustavljen je pak za urede vojne pošte 49, 282, 333, 378, 380, 402, 408, 423, 446, 491, 618, 621, 631, 534, 638 i 649.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se, ona danas. Pravo kupoviti ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 9401.

Dnevne vijesti.

Pjesma u prozi. Dobro bi bilo, da se više bavimo sa slobodom Kalmika, Finaca, ruskih muslimana i manje sa našim bolestima i našim ranama. Bolje je, da se kanimo bosanskih generala i žandara i njihovih remek-djela i da se duboko zamislimo nad boljševičkim grozotama u Estonskoj, Livonskoj i Ukrajini. Opravdanih tužaba i narodnih pokreta imade u Europi iza velikog oslobodjenja u Rusiji samo još u Indiji i u Egiptu, pošto su Turci već oslobodili i Armence od ruskog jarma i barbarstva, te usrećili ih turskom kulturom. Uopće su danas Turci polag Nijemaca najnapredniji i najrazvijeniji narod na svijetu, a imade već i ozbiljnih ljudi, kojima je teška odluka, bi li svoju djecu upisali na sveučilište u Berlin ili u Aškalu. Mi bi predložili, neka se uzme u obzir još Peštu, pošto imade i Pešta svoje sveučilište, a Mađari su ipak saveznici i to vjerni saveznici, ma da jedu radije sami svoj kruh, nego da ga odstupaju Austriji. Uopće, može se opetovati sa grofom Hertlingom, čitava odgovor st pada na ostale, a da smo mi za svaki slučaj nevini pred gospodinom. Taj rat je sveti rat i to tim više, što ne preuzimamo za nj nikakve odgovornosti. Taj rat je pravedan, ide za oslobodjenjem naroda. Moramo osloboditi Belucistan, Turkestan, Afganistan i još druge „stanove“, a za oslobodjenje Jerusallima iz kršćanskih ruku posve je pravedno, da se bore Bosanci i onda, ako slučajno nijesu Muslimani.

Već su i Nijemci u Austriji veleizdajnici. Praški „Narodni Listy“ pripočuju: Ne samo Česi, nego već i Nijemci u Austriji služe četvornom sporazumu. „Tagl. Rundschau“ piše dapače o bečkom huckanju protiv Njemačkoj. Prijatelji mira izdavaju u Beču tjednik „Der Friede“, koji uređuje dr. Beno Karpeles, a financuje veletrgovac Julije Meini. Meini ima sveze s pacifistom dr. Friedem, „koi u Švicarskoj hucka proti Nijemcima“ i s profesorom dr. Lammaschom. List napada na Svenijemce i Mađare, koji su protivnici mira bez aneksija i odšteta. Meini agituje i u svojim trgovinama dijeli općinstvu istiske članaka „Arbeiter-Zeitunga“ proti novom ratu Njemačke s Rusijom. „Iz tih izvora crpi sporazum uvijek na novo i na novo pouzdanje, da će Austrija otpasti od Njemačke, a sporazum će ih onda poraziti. To su vlastiti produljivatelji rata“.

Njemački Volkstag. U Gradcu su 19. t. m. održavali Nijemci zbor, takoimenovani Volkstag, da prosvjeduju proti težnjama Jugoslavena. Na tom su sastanku govorili „Nijemci“ Fizia, Mravlak, Milčinski, kao zastupnik tršćanskih Nijemaca, polag Pogattschnega čistokrvni predstavnik naroda Kanta, Luthera i Goethea i konačno viši revident državne željeznice Ambrožič. Renegati spasavaju čast nijemstva — barem tako tvrde! Zanimivo je, što je na tom sastanku kazao narodni otpadnik i državni činovnik dr. Ambrožič. Taj je simpatični Nijemac kazao, da je neprijateljstvo slovenskih krugova proti države moralo već odavna naići na razumijevanje, uvažiti li se, tko je izazvao svjetski požar. Bila je ruka organizovanog Jugoslavena, koja je usmrtila prijestolonasljednika u Sarajevu. — Dr. Mravlak kazao je, da su težnje Jugoslavena bile poduprte (sic!) od vlade i da je država došla huckanjem Jugoslavena na rub propasti. Izjavio se je oštro proti grafu Toggenburgu, koji je kazao, da nema

paragrafa, kojima bi mogao kazniti jugoslavenska veleizdajništva. — Neki nepoznati je pisac Zeidler kazao, da su Nijemci izživjeli u Austriji toliko nezahvalnosti (sic!), da je krajnje vrijeme, da se i njih sasliša. — Zastupnik Tirola, prof. Edgar Mayer, zahtijevao je — anekstije za Tirol! Oštro je govorio proti „kući Austrija“, koja je već prije sto godina žrtvovala Tirolce Francuzima i koji i danas nemaju, da očekivaju od „kuće Austrija“ ništa do nezahvalnosti (!). Danas osjeća njemački narod, da mu je košulja bliža od kaputa, da je narod više od dinastije. — Konačno je renegat i sveučilišni profesor Skala predložio resoluciju, koja je odraz za kulturni nivo njemačkih sveučilišnih profesora, u kojoj govori istodobno o jugoslavenskim i talijanskim veleizdajnicima te označuju naš rad za deklaraciju kao veleizdajničko huckanje. „Grazer Tagblatt“ je pun slavo-spjevov za taj „Volkstag“, a u poštenom će svijetu pobuditi samo odvratnost i zgražanje taj zbor renegata i moralnih propalica.

Na obranu izv. neustranačkog glasila, koje veli, da nije list za promicanje mađarskih i njemačkih interesa u Hrvatskoj, stupamo eto i mi. Nijesmo to mislili, ali danas je ipak tako. U Zagrebu namie počeo da izlazi „Kroatische Rundschau“, u kojoj pišu oni, koje mi nazivljemo frankovcima. A tko su ti frankovci, to smo razložili u našim bilješkama pod naslovom „Tudjinske sluge“. Za list, u koji pišu dakle oni, kojima mi velimo frankovci, rekosmo da je frankovački, a budući da piše list u smislu, koji je po našem uvjerenju na štetu hrvatskom jugoslavenskom narodu, te uzevši u obzir, da taj list imade privilegije, koje drugi hrvatski listovi nemaju, t. j. on može, prema pisanju zagrebačkog frankovačkog glasila „Hrvatske“, da ide i preko granica naše monarhije, ustvrdismo, da je to list za promicanje mađarskih i njemačkih interesa u Hrvatskoj. Da ne tražimo više riječi u ludo, jer i list, i njegovo pisanje samo je vrijedno prezira svih poštenih i svjesnih Hrvata i Jugoslavena, pripočujemo, jer znamo, da će to mnoge od naših čitatelja zanimati, ispravak, koji nam je uredništvo tog lista poslalo:

„Slavnom uredništvu „Hrvatskog Lista“ Pula. S obzirom na tiskovni zakon umoljavamo uljudno cijenjeno uredništvo, neka na bilješku, uvrštenu u svom cijenjenom listu od 3. ožujka o. g. broj 954 pod naslovom „Kroatische Rundschau“ uvrsti ovaj ISPRAVAK.

Nije istina, da je „Kroatische Rundschau“ list za promicanje mađarskih i njemačkih interesa u Hrvatskoj, nego je nasuprot istina, da je naše glasilo organ za promicanje hrvatskih interesa u tudjem, naročito njemačkom svijetu savjestinj i točnim informiranjem o našim prilikama. — Nije istina, da je „Kroatische Rundschau“ frankovačko glasilo, nego je istina, da je ono glasilo izvanstranačko, kako to proizlazi iz sadržaja lista i iz njegovog programa. Zahvaljujući uljudno unaprijed na uvrstbi s poštovanjem odani Oton Szlavik, odgovorni urednik.“ Pečat: „Kroatische Rundschau, Redaktion“.

Tjebite se ljudi, tjebite se... Graf je Czernin, a i dr. Seidler osiguravno stavkaše, kad su se ono bili u Beču nešto uzjogunili, da će rat brzo biti dovršen, da mi ne zahtijevamo ni jednog četvornog metra ruske zemlje, ni moramo govoriti su, biti onda u unutarnosti jedinstveni, složni i jaki, da barem iz Ukrajine izvučemo brašna. Radništvo je onda postavljalo kao svoj glavni zahtjev: općeniti mir. Graf Czernin sklopio je auf befel pruskih generala mir, a taj separatni mir, kako je sigurno uvjeren i Czernin i Seidler, nije ono, što je radništvo zahtijevalo. A sada? Sada treba opet auf befel ratovati na zapadu protiv Francuza, razbiti francusku frontu i sklopiti i ondje mir, kojega će diktirati mi u rukama njemačkih generala. To opet nije ono, što je radništvo zahtijevalo. Radništvo radi i muči se, oskudijeva, živi u nečistim prostorijama, u tvornicama, punim otrovanog vazduha, pocrnjelo od dima i ugljena, radništvo si truje zdravlje i život. A to isto radništvo nije postavljalo zahtjeva, da se razbije zapadna fronta i da se i Francuskoj diktira mir mača. Na javnoj je skupštini na puljskom trgu iza gradske tržnice rekao bio izaslanik njemačkog radništva, koji je govorio u ime svojih njemačkih drugova, da i preko streljačkih jaraka tamo u Francuskoj ima također radnika, koji rade u ugljenu i dimu, da ima i tamo tvornica, gdje se truju ljudski životi, i da ti radnici jedni druge najbolje shvaćaju. I oni shvaćaju uzajamno svoj život, i u onom čovjeku, koji svojim položajem nalici njima, vide oni samo svog druga i brata. Ali predstavnici tog radništva, njemački socijalni demokratski vodje, koji su neizravno pristali na to, da treba sklopiti mir mača i na istoku i na zapadu, jamačno su drukčije shvatili zahtjeve stavkajućeg radništva. A sada dolazi najbolje. Bivši predsjednik američkih Sjedinjenih država Taft proglaio je: Kako bi se stvorilo savez naroda, potreban je prije svega pravedan mir, čiji preduvjet jeste pobjeda četvornog sporazuma na zapadnoj fronti nad militarizmom. Amerika očekuje, da će rat trajati još 2 ili 3 godine. Amerika će poslati na frontu vojsku od 5 milijuna, koja će stići u Europu, čim budu sagrađene potrebne ladje. Samo na takav način moguće je dobiti rat proti Njemačkoj. Čim bude postignuta pobjeda, svi će narodi i također njemački biti skloni da stvore veliki savez za ograničenje budućih ratova. Daljnja diskusija s Njemačkom i Austro-Ugarskom ne bi donela nikakvog napretka u mirovnom pitanju. Jedini argument, koji se mora upotrijebiti za postignuće trajnoga mira jeste: Boriti se, boriti i opet boriti se! — Time bit će dana prilika svim Wolfima, Heinima, ali i Kühmannima i Czerninima, koji također hoće da probijaju frontu, da se iskažu na junačkom megdanu. Istarski seljak veli: Svaka baba znađe blebetati i prepriati se doma. Onaj, koji želi rat, pa bio on grof, opat, biskup ili pop, neka opaše sablju i zasjede vranca, pa neka se u junačku uputi borbu. U sigurnom zapečku svaka baba blebetati znađe... Morsky.

Slučee iz austrijskog parlamenta. Demokratski se parlament opet iskazao. Zastupnik je Malik poviknuo bio, da treba nekoliko vindšarskih (pogrđno ime za Slovence) od-vjetnika, a među njima i zastupnika Rybafa objesiti i bit će onda mir. To je pojava, koja ne smije proći neopažena, i na koju ćemo se još osvrnuti. Njegov kolega, gospodar Wolff,

pak je bio u parlamentu javno izbatinan. Češki je zastupnik Soukup govorio o bijedi u Pragu. Među ostalim reče: Bijeda je u najširim vrstama naroda takovog maha preuzela, da se ljudi prehranjuju tim, što su nekad žderale životinje. O tom treba progovoriti. Situacija je u Pragu upravo katastrofalna. Vlada mora preuzeti svaku odgovornost na sebe za sve posljedice, koje se iz tog zvdvojnog položaja mogu izleći. — Wolff upada u riječ: Ali što pripovijedate! Ta vi u Pragu živite dobro. — Čeh Vecili: Možda u njemačkom kazinu; drugdje ne! — Na to se podignula takova vika, češki i njemački zastupnici okupljaju se, Nijemac Wedra hoće da udari na Čeha Sfejskala svojim dugoljastim rukama, Čeh Rydlo postavi se pred Stejskala udarcem odbija napadaj Wedrov. Nastaje strka, ljudi se bore šakama, Wolff je bijed, hoće među Čeha, vrijedja češke zastupnike i češki narod, ali u to mu zast. Rydlo dađe dostojnu zaštitu, Čeh Mašata takovom ga silom gurne, da je u istom trenutku ležao pred govorničkom tribinom i valjao se po stubama, a nekoliko je časaka trajalo prije negoli je došao k sebi i mogao se snaći od straha i ustati sa poda. Biljed kao zid nije se odvažio ni pogledati prema češkim zastupnicima. No krika nije prestajala. Napokon se umirilo. Potpredsjednik je Simionovnici, Rumunj (ali vladinovac), podijelio ukor zast. Rydlu i Mašati (Česima), a onda tek pravome krivicu svega, krvoločno zvijeri Wolffu. Čeh Exner veli: „Dok bude Wolff prorokovac, dogodit će mi se uvijek to, što mi se dogodilo danas! To nek neka si uzme na savjest.“ Pitaš li gdje se sve to dogodilo, evo ti odgovora u „Venkovu“: Dne 13. ožujka 1918. u najdemokratsijem parlamentu najdemokratsije države na svijetu — u Beču.

Prosvjeta.

Maupassant u izdanju zabavne biblioteko. Primi smo 96—97. knjigu dod imenom „Jaka kao smrt“. (Fort come la mort). Radi se, dakako, o ljubavi, koja je tako jaka. A historija, koja u ovom djelu opisuje veliki Maupassant, zaokuplja nas do posljednje žilice. Žedja Tantalova i proždiranje Prometejeva srca. Valjda još nitko nije opisao mahitu ljubav starca slikara za mladom djevojkom i onaj strahoviti napor bića, koji ne može više da bude ljubljeno, nego osjeća da mu sitno lice plavkino kida srce užasnije nego brkutov kljun. Otmiče mu se iz duše posljednji srik strasti, posljednja nada u milost Kao Faust, koji govori sobom: „Ja želim blago, što sadržji sve: ja želim mladost“. A radi se o materi i o materi, koju je slikar ljubio čitavoga svoga života. Majka je patniku prva otvorila srce, a sada on ne može da ga zatvori više, nego osjeća, kako kroz taj prodor ulazi, preko njegove volje, druga i jača ljubav, ili pravije: ista ljubav, zagrijana od mladog lica. Tijelo može da klone, ali srce ostaje svježje i zeleno, dok ne probije krhki svoj oklop i oboje ne podju u Vječitu Zaborav. Cijena K 3-60, uvezano K 4-60. Ne smije se skuplje prodavati!

„Književni Jug“. Izašao je VI. broj sav posećen Preradoviću u povećanom opsegu, sa ovim sadržajem: Aleksa Šantić: Prolog. — Dr. B. Vodnik: Preradović kao slavenofil. — Dr. A. Bazala: O Preradoviću kao misliocu. — Tugomir Alaupović: Na grobu pjesnikovu. — Dr. F. Hešić: Preradović u Sloveniji. — Angjelo Danko: Preradoviću. — Vlad. Corović: Preradović prema Srbima. — N. Bartulović: Politički nazori Preradovičevi. — Res: Ljubavna lirika Preradovičeva. — U pregledu piše dr. B. V. životopis Preradovića i druge dvije bilješke o njemu, a Stijiljić o Lopudskoj sirtici. — Ornamente za sliku pjesnikovu izradila je Anka Krizmanić. — Dobiva se u knjižarama. — Pretplata 40 K na godinu; 20 K na pola godine, a 10 K na četvrt godine. — Adresa: „Književni Jug“, Zagreb, Gunduličeva ulica 29.

Mali oglasnik

Prodaje se glasovir, dobro uzdržani, moderni, kratkih krila. Pregledat od 2—1 sat i pol u vojarni infanterije kod brigadске čašničke menše.

Urarskog pomoćnika traži urar Ivica Marin, ulica Franja Ferdinanda br. 3.

U trgovini pokustva, Pl. Barbatka, u Sišanskoj ulici, prodaje se novo pripisje pokustvo.

Oglasujte u „Hrvatskom Listu“!

„Kreditno i eskomptno društvo“

Pula trg Custozza 43
prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini. Uredovni satovi su: od 9 do 12 pr. podne.

Zaštitni omoti za crvene ili bijele legitimacije

mogu se kupiti u trgovini papira, tvrtke Jos. Krmpotic (trg Custozza 1 i ulica Fran Ferdinand 3).